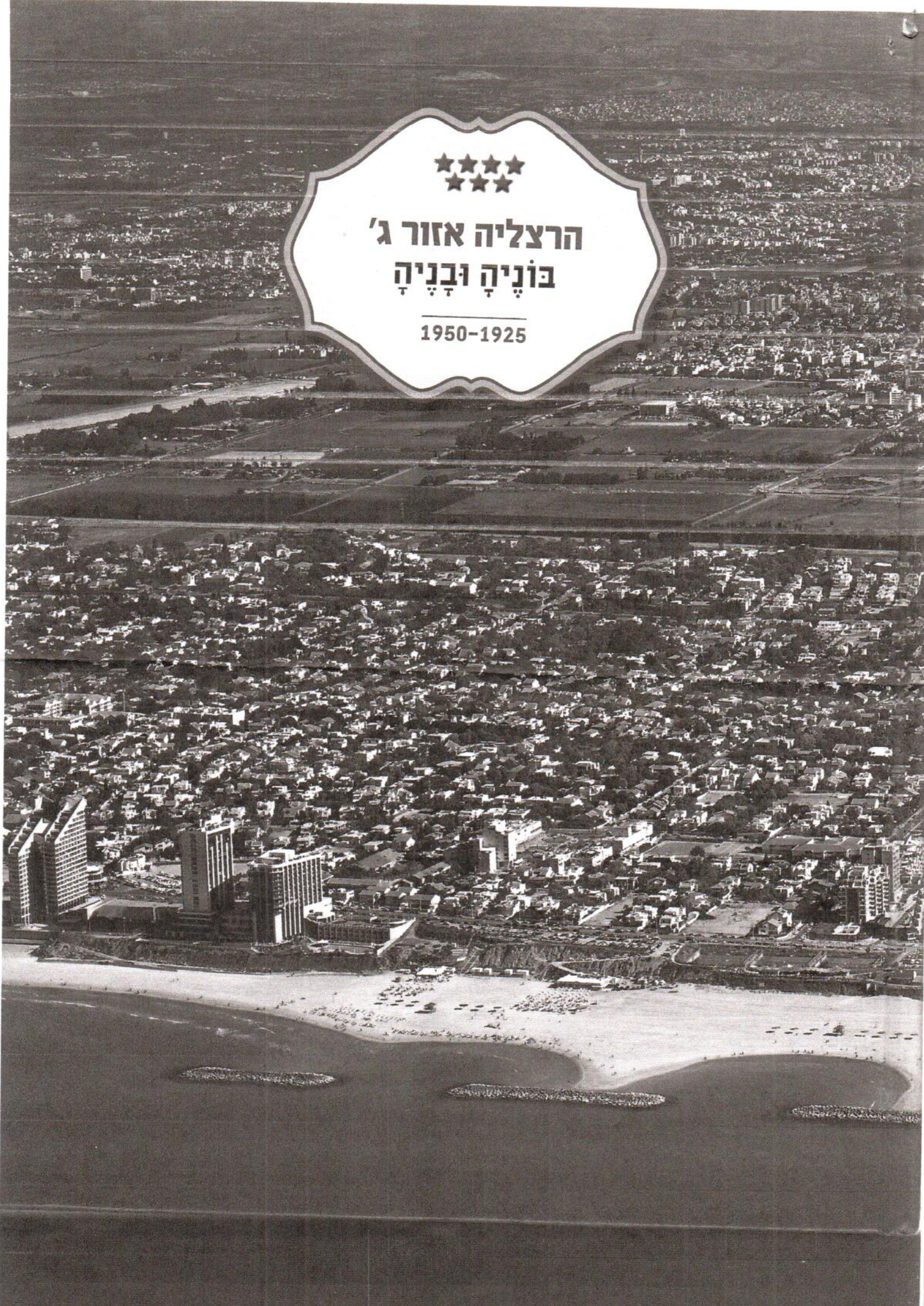

הרצליה אזור ג'
בִּוּנִיָּה וּבְנִיָּה

1950-1925

בספרו גולדה: ביוגרפיה פוליטית (2008) ציין מירון מדזיני כי שנותיה הראשונות של גולדה מאירסון כאישה נשואה לא היו קלות. "גם עליית הוריה ארצה לא שיפרה במיוחד את מצב רוחה... הם לא יכלו לעשות הרבה למענה חוץ מאשר לתמוך בה מוסרית ולהיות סבא וסבתא לילדיה. עתה הייתה לה כתובת נוספת שאליה יכלה לפנות ולנסוע בעת מצוקה נפשית - הרצליה, שם רכש אביה חלקת קרקע, אם כי מצבו הכלכלי נשאר דחוק כפי שהיה במילוקי". בשנת 1929, סמוך לפסח, הגיעה גולדה לביקור בבית הוריה, בלומה ומשה מבוביץ. באוטוביוגרפיה שלה חיי (1975) כתבה כי נדהמה לראות שבבית לא היו יין, מצות ומצרכי מזון כדי להכין את ארוחת ליל הסדר: "לא יכולתי לשאת את מראהו הכל כך אומלל של אבי. חששתי כי יגיע למעשה ייאוש. הוא היה כה מושפל. אף על פי שמעולם לא הכריע אותו העוני לפני כן". מצבם הכלכלי של הזוג מבוביץ לא היה חריג באותם ימים ואפיין רבים מראשוני המתיישבים באזור ג'. גולדה אף ציינה בספרה כי באותה שנה היו בארץ ישראל 7,000 מובטלים, וכי מספר העולים היה גדול בהרבה מכפי שהיה היישוב יכול להעסיק. "מתוך 13,000 עולים שהגיעו לארץ ב-1926 חזרו יותר ממחצית כלעומת שבאו", כתבה.

בתקופה מאוחרת יותר, כשגברה מצוקתם הכלכלית של בני הזוג מבוביץ, נהג מוריס מאירסון, בעלה של גולדה, לשלוח להם מדי פעם סכומי כסף כדי לסייע להם להתקיים. את הכספים העביר מוריס באמצעות אחד המתיישבים באזור ג', ישראל שוירק, ממייסדי הקואופרטיב לכרייה ולהובלת זיפזיף וחול. בתו, מאשה לובלסקי, סיפרה כי בכל פעם שאביה הזדמן לבניין "סולל בונה" בתל-אביב, שם עבד מוריס מאירסון, קיבל ממנו מעטפה בעבור משה ובלומה. בתחילת שנות השלושים עשתה גם גולדה למען תושבי אזור ג'. מספר זלמן דוניבסקי בספרו היו ימים בהרצליה... וגם לילות: "על הגבעה הגבוהה ביותר ברכס שעליו התמקמו המבנים של תושבי אזור ג' [...] הוקמו שני מבנים חשובים: בית כנסת וברכת מים. ברכת המים הייתה

גולדה עובדת בקיבוץ מרחביה

ממוקמת יותר גבוה, למען הוסף לחץ לנזילת המים. מי שמדמיין לו את הברכה הזאת כאותם מגדלי מים יצוקי בטון, יתאכזב מרה. הברכה הייתה עשויה בצורת ארגז ובנויה פחי ברזל עבים. מבפנים הייתה מצופה בשכבת צבע שמן עמיד כנגד חלודה, ומכוסה גג בנוי עץ ופחים מגולוונים". יום אחד, בשעה שדוניבסקי היה על הגבעה, הוא ראה לנגד עיניו איך הגג של הברכה מתעופף בגלל סופת טורנדו בזעיר אנפין: "מזג האוויר היה קיצי, לא נשבה שום רוח. מסביב שרר שקט. פתאום, בהסתכלי לצד הים, הבחנתי במשהו מוזר: עמוד מים מתרומם מעלה-מעלה, מסתובב במערבולת ונע לכיוון החוף... מערבולת האוויר המשיכה להתנועע במהירות מסחררת לכיוון הגבעות ונשאה אתה חול ועצמים אחרים שניקרו בדרכה. פתאום הגג של הברכה התרומם והפך להיות דאון, עד שנחת בשלום במרחק של כשלושים או ארבעים מטר ממקומו הקבוע".

הברכה רוקנה מהמים ונוקתה והגג הוחזר למקומו. אלא שתושבי אזור ג' העלו תהיות בקשר לאיכות המים ולהיגיינה שבברכה הפרימיטיבית, וחשבו לבנות ברכה ראויה לשמה. הבעיה, ובכך אין חדש, הייתה שאלת המימון. וכאן הועלה רעיון יעיל: "הרי קיימת עדיין הסוכנות היהודית, ומי אחד מראשיה? הרי זו גולדה מאירסון. ומי היא גולדה מאירסון? הלוא היא בתם של אחד מתושבי היישוב, משפחת מבוביץ. אם זה לא יעזור, אז כלו כל הקצין, אך בינתיים יש תקווה. משרדי הסוכנות היהודית נמצאים בירושלים. מחליטים לבחור משלחת המורכבת מאנשי הוועד ומאנשי לשכת העבודה. אולי בהיותי מעין אנדרוגינוס, גם מתיישב וגם פועל, נבחרתי גם אני למשלחת הזאת [...]"

ירושלים הקבילה את פנינו בגשם שוטף. איכשהו הגענו למשרדי הסוכנות היהודית. התברר שהחיפזון שלנו היה מיותר: הודיעו לנו שגולדה נאלצה לצאת לתל-אביב לישיבה דחופה והיא תחזור רק מחר ואולי רק מחרתיים... התייעצנו והחלטנו שאין לנו בררה אלא לחכות לשובה... עשינו חשבון שהכסף שהוקצב לנו לנסיעה בקושי יספיק לארוחות צנועות... גולדה חזרה ירושלימה כבר למחרת היום. נפגשנו, הסברנו, התחננו, ודברינו נפלו על אוזן קשבת. הובטחה לנו תמיכה כספית מטעם הסוכנות, וגולדה גם הבטיחה להשתדל אצל החברה שהקימה את היישוב להשתתף במבצע... העבודה החלה, המתיישבים קיבלו מים טובים, הפועלים קיבלו ימי עבודה וכולם היו מרוצים".

וכך, בעזרת החברה גולדה מאירסון והקשר המשפחתי שלה לאזור ג' הוקם מגדל מים חדש. באחד הימים, לאחר שגולדה נבחרה לחברה בוועדה המרכזת של ההסתדרות, פגש אביה את בן

גולדה נואמת במועצת ההסתדרות, 29 במאי 1946 (לע"מ)

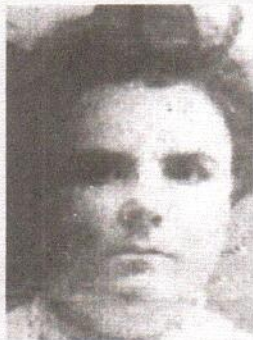
ציון מיכאלי, מזכיר לשכת העבודה בהרצליה ולימים ראש המועצה. מיכאלי בירך את מבוביץ על בחירתה של גולדה ואמר לו: "זו דרגה גבוהה לבתך". מבוביץ היסס לשבריר שנייה והשיב ביידיש: "כמו גולדה אין... אני אומר זאת כאיש העומד מן הצד... גולדה מילדותה הייתה בעלת שכל ואופי... היא תעלה עוד יותר... רשום לפניך: היא תעלה עוד יותר!"

* * *

לימים ציטט מיכאלי את גולדה עצמה, שהעידה על אביה: "שתקן היה ולא לעתים קרובות הביע רחשי לבו". בספרו הרצליה: ראשיתה והתפתחותה (1989) תיאר מיכאלי את מבוביץ כמי ש"באספות המתיישבים היה מקשיב לוויכוחים ורק לפעמים היה מבקש רשות דיבור. כל דיבור שלו היה כחצוב מן הסלע - מילים פשוטות, מהוססות, ביידיש מתובלת רוסיית ובאנגלית. כשהיה בא אל משרדי בענייני ציבור, היה ניגש ישר לעניין ונפרד בלחיצת יד חמה ומיובלת".

מבוביץ בלומה ומשה-יצחק

בלומה מבוביץ (לבית ניידץ)
1950-1867

משה-יצחק מבוביץ
1944-1865

באזור ג' משנת 1926
הובאו למנוחות בהרצליה

משה-יצחק מבוביץ נולד ב-1965 בקייב שבאוקראינה, במשפחה דתית. אביו נחטף בגיל 13 וגויס לצבא הצאר הרוסי, אך הצליח במהלך 25 שנות שירותו בצבא לשמור על יהדותו ואפילו לא אכל טרפה. הוא נפטר בגיל צעיר ולא זכה לראות את בנו משה מגיע לחופה.

בלומה ניידץ נולדה ב-1867 בפּינסק במשפחה יראת שמים, שחיפשה עבורה שידוך עם חתן בעל תורה. ואולם בלומה פגשה את הנגר משה מבוביץ בעת שהגיע לפינסק כדי להתייצב לשירותו הצבאי. הוא היה יפה תואר וגבה קומה והיא התאהבה בו מיד. בלומה, אף היא צעירה טובת מראה, הצליחה בנחישות רבה לשכנע את הוריה כי אהובה איננו בור ועם הארץ, שכן בנעוריו למד זמן מה בישיבה, והם הסכימו לנישואיהם. חייהם של בלומה ומשה בקייב היו קשים. משה עבד בנגרות והתקשה לפרנס את משפחתו. כמה מילדיהם נפטרו בינקותם, ובלומה, לאחר שהביאה לעולם את בתה שיינה (התינוקת הראשונה שנולדה בריאה), החלה לעבוד כמינקת אצל משפחה אמידה. תנאי החיים של המשפחה הוטבו, ובלומה ילדה עוד שתי בנות - גולדה (מאירסון, לימים גולדה מאיר, ראש ממשלת ישראל) וציפורה (לימים שטרן).

הזוג בשנותיהם המאוחרות

ב-1906 היגרה משפחת מבוביץ מקייב למילווקי שבארצות הברית. משה נסע לשם שלוש שנים קודם לכן. במילווקי השתפר מצבה הכלכלי של המשפחה עד מאוד. בתקופת מלחמת העולם הראשונה אירחה בלומה בביתם את מתנדבי הגדוד העברי, והם יצאו משם מצוידים בנרתיקי תפילין רקומים ובעוגיות חמות, מעשי ידיה. ב-1921 עלו שתיים מבנות משפחת מבוביץ לארץ. גולדה מאירסון עלתה עם בעלה מוריס, ושיינה עלתה עם שני ילדיה (בעלה, שמאי קורנגולד, הגיע רק ב-1924).

הרעיון הציוני ניקר גם במוחם של משה ובלומה, והם החליטו להשקיע חלק מחסכוניהם ברכישת קרקעות בארץ ישראל. הם רכשו מ"קהיליית ציון אמריקאית" שני מגרשים - אחד בעפולה ואחד בצלע גבעת הכורכר באזור ג' שבהרצליה - וב-1926 הגשימו את חלומם ועלו לארץ. עם בואם העדיפו להתיישב באזור ג' (לימים נבנה מולם קפה גלי ים, כיום רחוב נורדאו 1). כיאה לנגר מקצועי בנה משה את בית המשפחה במו ידיו, ולימים בנה עוד שני בתים: האחד שימש לנגרייה והשני - כבית מלון קטן (להשכרת חדרים לתקופות קצרות).

משפחת מבוביץ נטעה פרדס בן עשרה דונם, ובחצרה התרוצצו עופות למכביר. בני הזוג התערו במהירות בקהילה הקטנה של אזור ג'. משה היה לנגר של האזור, ועיקר עיסוקו היה בייצור פיגומים ומשקופים לדלתות ולחלונות. הוא סייע בבניית צריף בית הכנסת שעל הגבעה הדרומית, ומאז נהג מדי פעם לעבור לפני ה"תיבה" ואף שימש כחזן. כפי שהיה רגיל להיות מאורגן ב"יוניון" הנגרים במילווקי שבאמריקה, הצטרף משה לקואופרטיב נגרים ונרשם כחבר בהסתדרות העובדים.

משה מבוביץ השתתף בקביעות באספות המתיישבים שהתקיימו בבית הכנסת. הוא נהג להקשיב לוויכוחים, ורק לעתים רחוקות ביקש את רשות הדיבור. כשנשא את דבריו, במילים פשוטות, בידיש מהולה באנגלית וברוסית, דיבר בקיצור נמרץ, התיישב והמשיך להקשיב בסבלנות לדברי יתר המתווכחים. עד מהרה מצאו אותו חבריו מתאים להיות יושב ראש הוועד המקומי. במסגרת תפקידו פעל מבוביץ לצירוף ילדי האזור ג' למוסדות החינוך שבאזור ד'.

למרות גילו (יותר משישים) היה משה חבר פעיל ב"הגנה" ויצא ככל שכניו לשמירה בלילות. ב-1929, בתקופת מאורעות תרפ"ט, הורתה מפקדת ה"הגנה" בהרצליה על פינוי הקשישים, הנשים והילדים מאזור ג' כדי לשמור על שלומם. משפחת מבוביץ סירבה לעזוב את ביתה. "באנו לבנות את הארץ ולהגן עליה", אמר משה, ובלומה הכריזה כי היא נשארת עם בעלה.

בלומה, אישה נמרצת ובעלת יוזמה, פתחה בביתה מסעדת פועלים ("בית אוכל" בלשון הימים ההם) כדי לעזור בפרנסת המשפחה. המסעדה היוותה גם מעין בית ועד ומרכז קהילתי, שם נהגו להתכנס הרווקים בשעות הערב. במקום התנהלו מדי פעם אירועים פוליטיים ובמהלכם התנהלו ויכוחים סוערים. הגיעו לשם דתיים וחילוניים, וחברים בכל המפלגות והמחותרות. משה היה פותח בקבוק וודקה ומתחיל לזמר בקול עמוק ורם - ברוסית, באנגלית, בידיש וגם בעברית. גם בלומה נהגה להתערב בקהל הסועדים ולעתים גם במהלך הוויכוחים, תוך שהיא מצטטת בידיש מה בתה גולדה הייתה חושבת או אומרת על הנושא הנדון. "לגולדה יש ראש של מיניסטר", הייתה בלומה אומרת בגאווה, "אתם עוד תראו שהיא תהיה מיניסטר..."

לימים כתבה גולדה על מצבה הכלכלי הקשה של משפחת מבוביץ. בספרה חיי (1975) תיארה את ביקורה בבית הוריה ימים אחדים לפני חג הפסח (כנראה בשנת 1928), אז נוכחה לדעת שאין להם כסף להכנות לחג, וכי בבית לא היו אפילו חבילת מצות ובקבוק יין לקראת הסדר. גולדה התקשתה לשאת את מראהו האומלל של אביה, ומיד עם שובה לתל-אביב השיגה הלוואה בסך עשר לירות ארץ-ישראליות, סכום נכבד באותה תקופה, והעבירה אותן לידי אביה. בתקופה מאוחרת יותר נהג בעלה, מוריס מאירסון, לשלוח מדי פעם מעטפות עם סכומי כסף למשפחת מבוביץ, והעביר אותן באמצעות ישראל שוירק, תושב אזור ג', בעת שהגיע לתל-אביב.

רבים בהרצליה לא ידעו כלל על הקשר המשפחתי בין גולדה מאיר למשפחת מבוביץ, ובהם פסח יפהר, מזכיר מועצת הפועלים ולימים ראש העירייה. ב-1939 נודע לנו שאניית מעפילים מתקרבת לחוף ימה של הרצליה, סיפר. "כמה חברים מפלוגת עין חרוד התבקשו לצאת למקום גבוה ולהדליק שם מדורה לכיוון הים כדי לאותת לאנייה. לאחר שהדלקנו את המדורה באחת החצרות באזור ג', יצא בעל הבית ופנה אלינו בצעקות נוראות. בלבנו חשבנו שהוא צודק. באיזו רשות פולשים לחצר זרה ומבעירים בה מדורה? מה עוד שלא סיפרנו לו את המטרה האמתית של הדלקת המדורה. הוא התרגז וגם אנחנו... וכמעט הגענו למכות אם כי עשינו הכול כדי למנוע זאת. למחרת נקראתי לתל-אביב, למשרדו של בן גוריון, אז מזכיר ההסתדרות. בחדר ישבו גם יוסף שפרינצק וגולדה מאירסון. בן גוריון שאל אותי במלוא הלהט: 'מה קרה אתמול בהרצליה? אתם נתתם מכות לאחד האיכרים'. אמרתי לו: 'קודם כול לא היו שום מכות', וסיפרתי כי היינו צריכים לאותת לאנייה שממנה הורדנו לבסוף מעפילים. בן גוריון הביט בגולדה ואמר: 'מה את אומרת עכשיו?' גולדה אמרה:

בית מבוביץ בשיממונו

'לו לא היה זה אבי, הייתי אומרת שהבחורים צודקים...! כך נודע לי שאדון מבוביץ הוא אביה של גולדה מאירסון', ציין פסח יפהר והוסיף, "מאז נקשרו קשרים טובים ביני לבין המשפחה הזו".

"סיפורים רבים סופרו על משה מבוביץ, חלקם אמת וחלקם אגדה", אומר אברהם רוזובסקי. "כילד הכרתי אותו היטב כי הוא הרבה לבקר בביתנו. הוא היה איש מהיר חמה. 'ניצוץ' קטן היה 'מדליק' אותו והוא היה עולה לטונים גבוהים. כך היה גם כשנקלע לוויכוחים עם אבא שלי בענייני עבודה ובנושאים אחרים. מבוביץ היה אידאליסט וסוציאליסט, וכך ראה לנגד עיניו את עתידה של ארץ ישראל".

משה ובלומה מבוביץ היו עדים לראשית פעילותה הציבורית של בתם גולדה - בהסתדרות ובסוכנות היהודית. משה-יצחק הלך לעולמו בחול המועד פסח תש"ד (1944) והוא בן 79 שנים. רעייתו בלומה נפטרה ב-1950 בגיל 83, והספיקה לראות את גולדה כשגרירת ישראל במוסקבה. שניהם לא זכו לראות את בתם מגיעה לפסגת הקריירה שלה - ראש ממשלת ישראל.

בני הזוג מבוביץ הובאו למנוחת עולמים בבית העלמין בהרצליה. לדברי נכדם, יונה קמה (בנה של שיינה, ממושב אביגדור), "סבא וסבתא הותירו אחריהם חובות רבים. התברר לנו שסבא הרבה לתת בסתר לנזקקים והם לא החזירו הכספים מעולם. כדי לכסות את החובות נאלצנו למכור את האדמות שהיו בבעלותו באזור הבאסה".

על פי ריאיון עם הנכד יונה קמה (2009),
ומתוך הספרים ראשוני הרצליה, הרצליה, ראשיתה והתפתחותה מאת בן ציון מיכאלי,
והרצליה - היובל הראשון מאת ד"ר מרדכי נאור